

заняттях, міжособистісною взаємодією на засадах педагогіки партнерства з учнями впродовж усієї діяльності. Це психолого-педагогічний супровід усіх елементів освітнього процесу; - *навчально-виховні технології* забезпечують навчання і виховання через використання оздоровчих елементів, які містяться в змісті освітніх галузей та навчальних предметів; це програми навчання учнів культури здоров'я під час навчання та у позаурочний час, програми освіти батьків та громадськості тощо; - *соціально-адаптаційні технології* забезпечують збереження і зміцнення психічного здоров'я учнів та вчителів, посилення ресурсів психологічної адаптації особистості. Це різноманітні соціально-психологічні тренінги, консультації, програми соціальної та сімейної педагогіки, до участі в яких залучаються не тільки учні, але й педагоги, батьки, представники місцевої громади; - *лікувально-оздоровчі технології* – це самостійна медико-педагогічна галузь, що охоплює лікувальну педагогіку, лікувальну фізкультуру, спортивні та корекційні заняття тощо, вплив яких забезпечує відновлення фізичного та психічного здоров'я учнів.

Висновки. Формування здоров'язбережувальної компетентності, позитивного ставлення учнів і їхніх наставників до збереження здоров'я як найвищої цінності, розуміння необхідності здорового способу життя, потребує сьогодні кардинально нових підходів, посилення уваги та створення спеціальних умов – культури збереження здоров'я, формування здоров'язбережувальної компетентності кожним закладом та цілеспрямованого управління цим процесом. Завданням керівника закладу освіти спільно з педагогічним, учнівським колективами, батьківською та місцевою громадами є створення моделі дієвої культури здоров'я.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про освіту». (2017). Відомості Верховної Ради України. № 38-39.
2. Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа»/ схвалена колегією МОН 27.10.2016 року.
3. Нідзієва, В. А. (2014). Теоретико-методичні засади формування організаційної культури ЗНЗ. Педагогічний процес:теорія і практика. Випуск № 2. 41-45.
4. Онаць, О. М. (2010). Формування педагогічної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу в змісті сучасного підручника для менеджера освіти. Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. К. : Ін-т педагогіки НАПН України. № 1 (10). 689-698.
5. Побірченко, Н. А. (2009). Економічна психологія:[у 2 ч.]. Київ. Наук.світ . 293.

Попович Л. М.

*Інститут педагогіки НАПН України
(Київ, Україна)*

ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ ПІДГОТОВКИ КЕРІВНИКІВ ДО ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОМУ УПРАВЛІННІ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ

Українські вчені, керівники закладів загальної середньої досліджують і пропонують різноманітні варіанти форм удосконалення системи управління

загальною середньою освітою. Реалізації різних аспектів моделей державно-громадського та громадсько-державного управління освітою та закладами загальної середньої освіти присвячені наукові праці і практичний досвід І. Беха, Г. Єльнікової, В. Кременя, Л. Калініної, Л. Карамушки, С. Королюк, Н. Лісової, В. Лугового, О. Онаць, Л. Паращенко, В. Пилипенко, Н. Протасової, І. Саух, Т. Скорик, О. Топузова, І. Топчій, Б. Чижевського та інших.

У межах теми фундаментального дослідження відділу економіки і управління ЗСО Інституту педагогіки НАПН України, Л. Калініна, О. Онаць, Н. Лісова, Б. Чижевський у своїх наукових працях висвітлюють проблеми *державно-громадського управління в сфері освіти на засадах партнерської взаємодії*; аспекти державно-приватного партнерства в управлінні закладами загальної середньої освіти; механізми управління розвитком загальної середньої освіти; *партнерської взаємодії закладу освіти та громади; громадського самоврядування та державно-громадського управління у сфері освіти; ролі керівника у партнерській взаємодії закладу освіти з громадою та управління розвитком персоналу* тощо.

Державно – громадське управління закладами загальної середньої освіти вченими розглядається як важливий показник рівня розвитку освітнього закладу, у якому кожний сегмент управління: організаційний, фінансовий, кадровий, інформаційний – є єдиним організмом, який функціонує у єдиній системі.

Розгляд анкет респондентів керівників експериментальних закладів освіти Київської та Житомирської та інших областей показує, що ще є недостатнім розвиток демократичних взаємин в управлінні освітою територіальних громад – 31 %; існують проблеми упровадження державно-громадської взаємодії закладів освіти на засадах партнерської взаємодії; опитані керівники вважають оптимальною формою управління державно-громадську як законодавчо визначену в сфері освіти на державному рівні – 35%; громадські структури та бізнес не завжди зацікавлені співпрацювати з закладами освіти через нерозуміння її важливості – 38, 0 %; значна частина керівників закладів освіти не мають відповідної менеджерської фахової підготовки - 67% тощо.

Тобто, виявлено, що сьогодні є нагальна потреба у підготовці керівників закладів загальної середньої освіти до партнерської взаємодії; до організації спільної співпраці та взаємодії в управлінні з громадськістю і недержавними структурами; до оволодіння механізмами ухвалення ефективних управлінських рішень і спільної відповідальності за їх результати; до рівноправної взаємодії з органами місцевого самоврядування та органами управління освітою в територіальних громадах, спільних управлінських рішень з проблем: організації освітнього процесу; науково-методичного; інженерно-інформаційного; матеріально-технічного забезпечення тощо.

Потребують системного навчання керівники і щодо реалізації змісту державно-громадського управління закладами освіти на засадах партнерської взаємодії, зокрема: правовій освіті і формуванні правової культури, набуття навичок реалізації організаційно-правових форм взаємодії суб'єктів

управлінського та освітнього процесів; широкого залучення до партнерської співпраці як юридичних, так і фізичних осіб, особливо приватного сектора, бізнесу на взаємовигідних умовах, демократизації всіх органів, як державної влади, так і місцевого самоуправління, територіальних громад та управління освітою; сприяння організації та розвитку асоціацій, спілок, органів самоврядування закладу та громадських організацій, місцевої громади; засвоєння та застосування інноваційних форм і технологій діяльності суб'єктів управління в організації освітнього процесу та управління, взаємодії на засадах партнерства та демократичного стилю керівництва діяльністю закладами освіти залежно від місцевих умов функціонування з метою перетворення закладу освіти на дієвий центр розвитку місцевої громади [1].

Тому перспективним і доцільним у підготовці керівників, на нашу думку, буде застосування таких дидактичних принципів, положень, які визначають зміст, організаційні форми та методи освітнього процесу відповідно до загальних цілей і закономірностей, а саме: науковості, системності і послідовності, зв'язку теорії і практики, гнучкості і варіативності змісту навчального контенту, свідомості й активності, спрямованості на реалізацію мети підготовки і навчання, фундаменталізації професійності як лідера і менеджера, людиноцентризму, демократизму та гуманізму, персоніфікованості, комплексності, соціальної детермінації, партнерської взаємодії тощо:

- *принцип науковості передбачає* опору на теоретичні знання керівника, визначає методологію як змісту, так і форм навчання керівників закладів освіти;

- *принцип систематичності і наступності* потребує під час підготовки керівників закладів освіти забезпечення наступності і систематичності навчання керівників, зокрема дистанційного, послідовного ускладнення змісту і форм діяльності;

- *принцип гнучкості і варіативності змісту навчального контенту* полягає у забезпеченні можливостей та умов для гнучкої зміни змісту і форм, технологій організації навчання керівників закладів загальної середньої освіти, практичної спрямованості, актуальності;

- *принцип самостійності і добровільності* відображає рівень усвідомленого розуміння знань, важливості самоосвітньої діяльності, самопізнання, самоудосконалення, самореалізації; творче застосування набутих знань, умінь і навичок на практиці;

- *принцип спрямованості на реалізацію мети підготовки і навчання*, акцентується увага на тому, що навчанням керівників передбачено формування і розвиток професійної компетентності керівників як лідерів і фахових менеджерів, їх загальної і педагогічної культури; підготовки до реалізації ідей партнерської взаємодії у державно-громадському управлінні закладом освіти;

- *принцип фундаменталізації професійності як лідера і менеджера* полягає в забезпеченні методологічної підготовки керівників до ефективного виконання управлінських традиційних і нових функцій, підготовки до впровадження інноваційних моделей державно-громадського управління закладом освіти, державно-громадської та державно-приватної партнерської взаємодії;

- *принцип людиноцентризму* - робиться наголос на тому, що головною цінністю виступає людина, особистість керівника, його розвиток, самореалізація. Необхідна така підготовка керівника, який здатний ефективно реалізувати креативний потенціал учасників освітнього і управлінського процесів очолюваного закладу освіти і, таким чином, формувати представників української нації як головного рушія збалансованого розвитку держави;

- *принцип демократизму та гуманізму* - це підготовка керівників до демократизації освітнього процесу та управління на засадах гуманізму, повазі до особистості, доброзичливості і позитивному ставленні; це максимальний розвиток ініціативи, креативності, управлінських здібностей та культури;

- *принцип персоніфікованості* означає врахування індивідуальних особливостей і потреб керівників, наявного у них рівня професійної компетентності і управлінської культури, життєвого та соціального досвіду, що дозволить розробляти траєкторію їх професійного розвитку;

- *принцип комплексності передбачає* інтеграцію у навчальному плані підготовки керівників різних наукових галузей: менеджменту, філософії, педагогіки, психології, соціології тощо;

- *принцип соціальної детермінації* передбачає врахування соціальних завдань суспільства, державної політики в галузі освіти, завдань державно-громадського управління закладами освіти, важливість і необхідність розвитку співпраці і партнерської взаємодії з органами влади, органами самоврядування закладу та управління освітою, місцевою громадою, громадськими та приватними структурами, організаціями і окремими громадянами;

- *принцип партнерської взаємодії* означає організацію підготовки керівників закладів освіти на засадах довіри у відносинах, стосунках, діалог – взаємодія – взаємоповага; формування готовності, умінь і навичок керівників до співпраці, оволодіння технологіями комунікації, установлення зв'язків на взаємовигідних і рівноправних умовах між школою, учнями, педагогічними працівниками, членами місцевого співтовариства та спонсорами для спільного вирішення існуючих загальних проблем; створення та реалізації різноманітних проєктів на засадах партнерської взаємодії;

Підготовка керівників закладів загальної середньої освіти до реалізації нових форм і технологій державно-громадського управління на засадах ефективної партнерської взаємодії потребує в умовах сьогодення введення спеціальної тематики до навчальних курсів у магістерських програмах менеджерів освіти, курсах підвищення кваліфікації керівників, а також у

різних формах неформальної освіти з дотримання окреслених та інших принципів дидактики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економічно-правові умови державно-партнерської взаємодії суб'єктів управління опорних закладів освіти: практичний посібник / О.М. Онаць, Г.М. Калініна, М.М. Малюга, В.В. Мелешко, Л.М. Попович, М.О. Топузов, Б.Г. Чижевський. / за ред. О. М. Онаць [Електронне видання] - Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021 - 97 с. URL: <https://undip.org.ua/library/ekonomichno-pravovi-umovy-derzhavno-partnerskoi-vzaiemodii-sub-iekktiv-upravlinnia-opornykh-zakladiv-osvity-praktychnyy-posibnyk/>

2. Калініна, Л.М. (2021) *Державно-громадське управління на партнерських засадах у змісті підручника для керівника освіти* In: Збірник тез Міжнародної науково-практичної і інтернет-конференції "Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички" Педагогічна думка, м. Київ, Україна, стор. 96-97. URL:https://lib.iitta.gov.ua/725334/1/tezy_psp_2021_Kalinina%20L.M._96-97.pdf

3. Онаць О. М. Підготовка учасників освітнього процесу до реалізації ідей партнерської взаємодії. Світ дидактики: дидактика в сучасному світі: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 21-22 вересня 2021 р. / за наук. ред. доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України О. Топузова; доктора педагогічних наук, професора О. Малихіна. Київ : «Видавництво Людмила», 2021. 54-57. URL: <https://undip.org.ua/library/svit-dydaktyky-dydaktyka-v-suchasnomu-sviti-zbirnyk-materialiv-mizhnarodnoi-naukovo-praktychnoi-internet-konferentsii/>

4. Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу : збірник тез доповідей / [ред. кол.; головред. – О.М.Топузов]. [Електронне видання] – Київ : Педагогічна думка, 2022. – 388 с. URL: <https://undip.org.ua/library/problemy-suchasnoho-pidruchnyka-navchalno-metodychne-zabezpechennia-osvitnoho-protsesu-v-umovakh-voiennoho-chasu-zbirnyk-tez-dopovidey/>

Слижук О. А.

*Інститут педагогіки НАПН України
(Київ, Україна)*

СИНЕРГІЯ ПІДХОДІВ ДО ВИВЧЕННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ У 5-6 КЛАСАХ НУШ

Завдання вдосконалення системи літературної освіти в умовах Нової української школи потребують комплексного вирішення. Одним із них є вдосконалення умінь учнів адаптаційного циклу базової середньої школи сприймати й інтерпретувати художні твори.

Пошуком оптимальних підходів до вивчення тексту художніх творів на різних ступенях літературної освіти займаються сучасні вчені-літературознавці, фахівці у галузі методики літератури, учителі-словесники. Дослідження у цій царині відображені в наукових працях Н. Гоголь, С. Ковпик, Л. Неживої, А. Фасолі, Т. Яценко та ін. Літературознавці розмежовують поняття «аналіз» та «інтерпретація» художнього твору.